

INTRODUCCIÓ

BELÉN PASCUAL BARRIO
JOSEP LLUÍS OLIVER TORELLÓ

*Grup d'Investigació i Formació
Educativa i Social (GIFES)
de la Universitat de les Illes Balears.*

Fa un any es va posar en marxa el projecte de l'*Anuari de la Joventut*, una iniciativa de la Conselleria d'Afers Socials i Esports -a través de l'Institut Balear de la Joventut (IBJOVE)-, el Departament de Promoció Econòmica i Desenvolupament Local del Consell de Mallorca -a través de la Direcció Insular de Participació i Joventut-, la Fundació Guillem Cifre de Colonya i la Universitat de les Illes Balears -a través del Grup d'Investigació i de Formació Educativa i Social-.

Des del Grup d'Investigació i de Formació Educativa i Social (GIFES) de la Universitat les Illes Balears, i en nom de totes les institucions i persones que impulsam aquest projecte, volem agrair la participació a totes les autores i autors que enguany han contribuït a la publicació amb els seus treballs, que són els que donen sentit a aquesta iniciativa.

L'Anuari de la Joventut de les Illes Balears és una publicació anual que pretén fer accessibles estudis, iniciatives i debats actuals sobre la joventut. La intenció principal és fer més visible la joventut i situar-los en un lloc també visible de l'agenda pública. Un primer objectiu de l'Anuari és contribuir a la construcció de coneixement sobre els joves i les joves. El segon és facilitar un espai de debat, reflexió, transferència i divulgació d'aquest coneixement sobre la realitat, les necessitats, les polítiques i les iniciatives existents. En aquest sentit, el projecte de l'Anuari està obert a les sinergies entre les administracions i la societat civil, contribuint al disseny de polítiques de joventut coordinades, integrades i ajustades a les necessitats presents. Així, el procés d'elaboració conjunta ja constitueix en si mateix una pràctica de col·laboració positiva.

Es presenten vint-i-cinc articles distribuïts en cinc apartats d'acord amb la temàtica i l'àmbit de referència. La transversalitat temàtica i l'enfocament en xarxa de les distintes iniciatives és una constant en la publicació d'enguany. El titular del monogràfic, *Ser jove en un món globalitzat*, està present de forma transversal a gairebé tots els estudis, debats i iniciatives que es presenten. A més, bona part dels projectes adopten un enfocament en xarxa i integren diferents actors de l'administració i de la societat civil.

El primer article de l'Anuari aporta dades empíriques i elements de debat sobre la realitat dels joves i les polítiques per a la joventut. Es presenta l'Índex Sintètic de Desenvolupament Juvenil Comparat, del ProyectoScopio del Centre Reina Sofia d'Adolescència i Joventut creat per la Fundació d'Ajuda contra la Drogoaddicció.

En relació amb les polítiques de joventut, el treball titulat «Polítiques de joventut, Fast Leisure, i perspectiva juvenil» és una interessant proposta per al debat. Es fa una anàlisi de l'evolució de les polítiques de joventut a les Illes Balears, així com de les visions i representacions socials actuals entre el jovent. També ens parla del significat de les polítiques afirmatives de joventut, un model de polítiques que, en paraules de l'autor, es troba en un moment d'entredit, a causa de la manca de capacitat d'influència sobre les trajectòries vitals de la majoria del jovent.

El repte principal de les administracions públiques, pel que fa a les polítiques de joventut, és la coordinació dins les institucions i en-

tre elles. Aquesta és la idea clau de l'article titulat «Àmbit competencial en matèria de joventut a les Illes Balears». Al treball s'afirma que les polítiques de joventut van més enllà de les relacionades amb el lleure i l'associacionisme juvenil i que afecten polítiques econòmiques, laborals, d'habitatge, cultura, medi ambient, salut, etc. La transferència recent de competències de l'àmbit de joventut des del Govern cap al Consell de Mallorca suposa una redefinició dels àmbits de treball de cada institució i un replantejament de les polítiques transversals.

L'estudi sobre «Els perfils dels i les professionals de les polítiques de joventut a les Illes Balears», impulsat per l'Observatori de la Joventut, és una aportació al reconeixement i definició de la tasca, les funcions i els perfils dels professionals que intervenen en les polítiques de joventut.

Tot i no ser l'àmbit exclusiu, l'àmbit del lleure a les Illes Balears té gran rellevància. Des de 1983 s'han format milers de professionals del lleure a les prop de seixanta escoles de formació de temps lliure (monitor/a i director/a d'activitats de temps lliure infantil i juvenil). A l'article «Formació en el temps lliure: una breu anàlisi de la realitat de les escoles d'educació en el temps lliure a les Illes Balears», es presenta una revisió d'aquestes dades així com de la normativa reguladora d'aquestes formacions.

També des del punt de vista formatiu i com a iniciativa de la Unió Europea, l'article «Una revisió de les oportunitats de mobilitat europea a Balears: el programa Erasmus+» ens dona a conèixer l'evolució del pro-

grama Erasmus+ pel que fa al capítol de joventut i la seva implantació a Balears: com s'ha anat adaptant a les necessitats dels joves i a la nova realitat social i la incidència que ha tingut sobre el seu desenvolupament personal i professional.

En el marc de la cooperació universitària al desenvolupament, l'article «Dos programes de mobilitat internacional d'impacte per al jovent universitari» ens presenta dues iniciatives (Beques de pràctiques i Estadies solidàries) que promouen entre els estudiants universitaris la implicació, els aprenentatges vivencials, l'educació en valors i la formació integral. Com a iniciativa d'educació per al desenvolupament per a una ciutadania global, a l'article es presenta l'impacte d'aquestes vivències a partir dels testimonis de l'alumnat participant.

Pel que fa a la situació sociolingüística es presenta una anàlisi sobre els usos lingüístics i el consum cultural en català dels joves de les Illes Balears. També es recullen propostes d'accions per fomentar l'ús del català entre la població jove en diversos camps: formació i promoció, lleure i oferta cultural, xarxes socials i esports. L'article recull íntegrament el document *Estudi sobre estratègies de promoció de l'ús de la llengua catalana entre la població jove* (Ponència Sectorial de Joventut del Consell Social de la Llengua Catalana).

En relació amb l'ocupació del jovent de les Illes Balears, es presenten tres treballs. El primer, sobre el Pla Anual de Política d'Ocupació 2018 i les accions orientades als joves i desplegades pel Servei d'Ocupació

de les Illes Balears (SOIB). El segon, sobre el desenvolupament de la formació professional dual en el sistema de formació professional per a l'ocupació. El tercer és una iniciativa de formació dual impulsada per la Fundació Deixalles i destinada a millorar l'accés al mercat laboral dels joves amb estudis incomplets; es tracta del projecte «Dona-li sa volta».

Quant a la transició a la vida adulta, l'article «L'Associació Pro Emancipats de les Illes Balears (APEIB): de què parlem quan parlem d'emancipació?» analitza els processos d'emancipació en el context de l'acolliment residencial, és a dir, dels joves que han estat en el Servei de Protecció de Menors. A partir de l'experiència de l'APEIB, una associació pionera a l'Estat, els autors ens apropen a les vivències, sentiments i emocions que sorgeixen quan s'acosta el final de la tutela.

Com a iniciatives socioeducatives, comptam amb diversos treballs que ens mostren experiències que es duen a terme des d'una visió inclusiva, participativa i creativa. Es tracta de programes que, des de l'àmbit del temps lliure, l'esport, la cultura o els serveis socials, representen noves formes de construir projectes amb els joves.

- «NoSaltres» és un projecte col·laboratiu, de creació col·lectiva entre joves (d'institut) i persones adultes i grans (veïnats del barri), i inspirat en històries i experiències de la ciutat antiga de Palma.
- El programa «Pedagogia Intensiva» és una iniciativa orientada a generar nous espais de relació i convivència que possibiliten una

nova mirada dels joves i cap als joves que es troben en situació de dificultat. A través dels espais naturals, l'oci alternatiu, la intervenció socioeducativa s'orienta a motivar valors de resiliència i convivència.

- El programa «Juguis on juguis, guanyes» opta pel futbol com a estratègia per a la inclusió social d'adolescents i joves en situació de vulnerabilitat o risc social. Des d'un enfocament en xarxa, mitjançant l'esport es treballen els valors, els hàbits de vida saludable i la prevenció.
- Al projecte «Ulls per volar, una mirada jove als bons tractes» un grup de joves del projecte socioeducatiu Naüm han participat en un procés reflexiu, creatiu i expressiu sobre els bons tractes en el context familiar, escolar, de parella i entre iguals.

Consideram del tot necessària la participació activa i la contribució del jovent en els principals processos de presa de decisions que els afecten. En aquest sentit, llegint les propostes anteriors comprovam que totes aposten per fer dels joves els actors principals dels projectes als quals participen. Complementant aquestes propostes, en trobam d'altres que ens situen en escenaris d'acció i transformació, mostrant-nos espais i col·lectius que aporten significativament a la construcció d'una ciutadania activa i crítica. Concretament, trobam tres treballs sobre experiències amb un posicionament i lideratge actiu del jovent i lligades als moviments ecologista i feminista.

L'article titulat «Joventut pel clima: el darrer crit en el desert o la llavor d'una nova esperança?» aprofundeix en el fenomen del moviment global d'estudiants contra el canvi climàtic, especialment els seus orígens i evolució, el seu caràcter innovador relacionat amb la dimensió global i els lideratges femenins de les impulsores, així com també les accions que promou, les aliances que ha establert i el seu impacte global.

A l'article «L'ecofeminisme i el jovent, un binomi d'actualitat a la UIB», l'autora analitza com el moviment feminista i el moviment ecologista estudiantil internacional Fridays for future s'ha desenvolupat a les Illes en forma de mobilitzacions i accions de diversos col·lectius incipients: joves interessades per l'ecofeminisme, com a corrent en què troben moltes respostes a les seves inquietuds.

L'article «La irrupció del jovent als moviments feministes: de la Revolució Francesa al Ciberfeminisme» ens parla de com les xarxes socials han transformat la manera de fer política feminista i ecologista.

Reprement les paraules del pròleg de Carles Feixa, si els treballs comentats fins al moment representen la cara lluminosa de la globalització, els treballs següents ens situen en la cara fosca, en escenaris de vulnerabilitat del món global, a través de diversos estudis que aporten coneixement sobre algunes problemàtiques existents i les iniciatives per respondre-hi.

L'accés a l'habitatge és un dels problemes principals de la joventut avui dia i, a les Balears, l'impacte del turisme, l'alta precarietat del mercat

laboral i la forta pressió immobiliària sobre el territori agreugen aquesta dificultat. Aquesta qüestió és analitzada a l'article «El lloc dels nostres joves dins un món global», un treball que també planteja qüestions com els recursos energètics i les actuacions a dur a terme en matèria de sostenibilitat i d'autosuficiència.

Els nous contextos tecnològics i culturals en línia en els quals es desenvolupen els infants i joves (nadius digitals) els exposen a situacions de vulnerabilitat i un nou tipus de riscos i violències. L'article titulat «La joventut i les seves percepcions de les violències de gènere 2.0.» indaga sobre el trànsit de la violència de gènere a la cultura en línia i presenta una anàlisi del grau de percepció de l'alumnat de 3r i 4t d'ESO respecte a les conductes de control i violència que es donen als espais virtuals, acceptables socialment però que responen a patrons patriarcals i androcèntrics.

En aquest mateix context, l'article titulat «Socioaddiccions: atenció educativa-terapèutica a joves amb ús problemàtic i abús de noves tecnologies» ens acosta al tema de les socioaddiccions i les accions que es duen a terme per a la seva prevenció, tractament i reinserció.

L'estudi «Diferències de gènere en el consum d'alcohol i altres drogues i conductes addictives entre els 12 i 18 anys a Menorca» mostra que les substàncies més consumides són les més accessibles: l'alcohol i el tabac, i el consum d'ambdues està més estès entre les al·lotes que entre els al·lots.

Com a realitat silenciada, el suïcidi és el tema que es tracta a l'article «Protocols de prevenció i atenció al

suïcidi en infants i joves». Es presenta una anàlisi de les línies principals d'actuació i d'orientacions en l'àmbit internacional, a través de l'Organització Mundial de la Salut i a l'àrea europea. En segon lloc, es fa una anàlisi dels protocols de prevenció i d'intervenció en suïcidi i en ideació o planificació suïcida en infants i joves de les diferents comunitats autònomes. L'article remarca la necessitat d'ampliar el terreny de prevenció i d'intervenció a tota la comunitat, especialment als familiars i als iguals.

Esperam que la lectura de l'*Anuari de la Joventut 2019* sigui del vostre interès i que els treballs aportin elements per a la discussió, per inspirar noves iniciatives, fonamentar projectes nous, establir contactes nous, millorar les pràctiques, definir estratègies, detectar mancances, reconèixer el treball dels altres, resoldre dubtes, qüestionar la realitat i trobar punts de trobada.

Per acabar, dos reptes de futur. És necessari augmentar la diversitat territorial i sectorial dels treballs que presentam. També, persistir en l'aposta per una presència dels joves al projecte com a protagonistes, com a part activa i fonamental de les iniciatives; no només com a destinataris de projectes i/o objecte d'investigació. Haurem de trobar estratègies per aproximar l'*Anuari* als debats dels joves, i fer-nos més accessibles a les experiències i propostes on sigui present la seva veu en primera persona.